

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา (Rationale for the Study)

“ไทเลย” เป็นชื่อเรียกของคนเมืองเลยที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเลย ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคอีสานที่ประวัติศาสตร์บันทึกไว้ว่าเป็นกลุ่มชนที่อพยพและสืบเชื้อสายมาจากชาวไทยหลวงพระบางเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ตามลุ่มน้ำเลยอยู่ที่เมือง “เซไล” (สันนิษฐานว่าเป็นตำบลทรายขาวอำเภอวังสะพุงในปัจจุบัน) และต่อมากลุ่มชนเหล่านี้ได้อพยพโยกย้ายมารวมกันอยู่ที่บ้านแห่หรือบ้านแฮ่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นบริเวณที่แม่น้ำสองสายคือแม่น้ำเลยและแม่น้ำหมานไหลมารวมกัน เรียกชื่อเมืองว่า “เมืองเลย” นับแต่นั้นเป็นต้นมา (มหาวิทยาลัยศิลปากร: 2544)

ผลจากการศึกษาประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเลยของสาร สาระทัศนานันท์ (2522) พบว่า ชนกลุ่มนี้มีวัฒนธรรมโดยเฉพาะวัฒนธรรมทางภาษาเป็นของตนเองซึ่งมีสำเนียงภาษาที่เรียกว่าภาษา “ไทเลย” อันแตกต่างจากภาษาพูดของคนในจังหวัดภาคอีสานอื่น ๆ โดยภาษาไทเลยนั้นจัดอยู่ในกลุ่มหลวงพระบาง ซึ่งประกอบด้วย 1) ภาษาเมืองแก่นท้าว แขวงไชยบุรี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2) ภาษาอำเภอด่านซ้าย 3) ภาษาอำเภอเมืองเลย และภาษาไทเลยส่วนมากจะมีสำเนียงการพูดเหมือนชาวหลวงพระบาง แต่บางพยางค์ออกเสียงสูงคล้ายสำเนียงพูดของปักขีใต้ฝั่งโขงเพราะนุ่มนวล และเป็นเอกลักษณ์ทางภาษาของไทเลย (ธนุพล ไชยสินธุ์: 2543) จึงเห็นได้ว่า “เลย” เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีวัฒนธรรมด้านภาษาเป็นเอกลักษณ์ของตนเองมานานแล้ว

อย่างไรก็ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่ง คือ การก่อสร้าง “พระธาตุศรีสองรัก” ซึ่งไทเลยถือว่าเป็นพระธาตุแห่งสัจจะไมตรีที่สองกษัตริย์แห่งสองแผ่นดินได้ร่วมกันก่อสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งความยึดมั่นในสัจจะของสองแผ่นดินในประวัติศาสตร์ คือแผ่นดินกรุงศรีอยุธยาในรัชสมัยพระมหาจักรพรรดิและแผ่นดินศรีสัตนาคนหุตล้านช้างในรัชสมัยพระไชยเชษฐาธิราช โดยเป็นการสร้างในพื้นที่รอยต่อของสองแผ่นดิน ซึ่งปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอ ด่านซ้าย จังหวัดเลย (สาร สาระทัศนานันท์: 2522) และการมีบทบาทของเจ้าพ่อกวนและแม่นางเทียมต่อชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านศาสนา

ด้านอนุรักษ์วัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นต้น (สัมฤทธิ์ สุภามา : 2543)

นอกจากนี้ ไทยเลยยังมีประเพณีอันสืบสานมาจากภูมิปัญญาของตนเอง ที่ได้ถ่ายทอดกัน มาอย่างต่อเนื่องยาวนาน อาทิ การละเล่นผีตาโขน การละเล่นแห่ผีขนน้ำ การแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ การแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทพวน และการละเล่นพื้นเมืองอื่น ๆ (ประพนธ์ พลอยพุ่ม : 2548. สัมภาษณ์) รวมถึงประเพณีที่สืบทอดปฏิบัติกันมาเรียกว่า "ฮีตสิบสอง คองสิบสี่" และ ประเพณีบุญต่าง ๆ เช่น บุญผ้าป่า บุญข้าวพันก้อน บุญแห่ต้นดอกไม้ การเลี้ยงตาแขก และยังเป็นประเด็นประเพณีที่คล้ายคลึงกับไทอีสานในปัจจุบันอีกเช่นกัน (เพชร พงษ์พร : 2548. สัมภาษณ์)

ภาพเหตุการณ์ในปัจจุบันเห็นได้ว่า "ไทยเลย" เป็นผู้ที่รักษาขนบธรรมเนียมประเพณี ท้องถิ่นไว้ค่อนข้างเหนียวแน่น ถึงแม้ว่าวิถีชีวิตของไทยเลยบางส่วนได้เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากได้รับ วัฒนธรรม มาจากภายนอกก็ตาม แต่ไทยเลยส่วนใหญ่ยังยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม เช่น ประเพณี ทั้งสิบสองเดือน ได้แก่ เดือนอ้ายบุญเข้ากรรม เดือนยี่บุญคูณลาน เดือนสามบุญข้าวจี เดือนสี่บุญแห้ว เดือนห้าบุญสงกรานต์ เดือนหกบุญบั้งไฟ เดือนเจ็ดบุญทำฮะ เดือนแปดบุญ เข้าพรรษา เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน เดือนสิบบุญข้าวสาก เดือนสิบเอ็ดบุญออกพรรษาและ เดือนสิบสองบุญกฐิน นอกจากนั้นยังมีงานบุญอื่น ๆ อีก เช่น บุญก่อเจดีย์ทราย บุญข้าวแจก และ ในบางท้องที่มีประเพณีของตนเป็นพิเศษ เช่น การทำพิธีบวงสรวงผีปู่ตาหรือเจ้าบ้าน การเซ่นเทวดา การลงผีฟ้า การเสียเคราะห์ (สะเดาะเคราะห์) การต่อชะตา การบาศรี (บายศรี) เป็นต้น (สาร สาระ ทศนานันท์. 2522)

ในส่วนของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยเลยที่เป็นองค์ความรู้จากอดีต ได้แก่ การเพาะปลูก การนำวัตถุดิบมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ด้านการจักสาน การทอผ้า การรักษาโรค การกินอยู่ ศิลปกรรม ประติมากรรม ภาษาและวรรณกรรม ศาสนาและประเพณี การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นของตนเองที่ส่วนใหญ่จะ ปรากฏที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นในเขต 4 อำเภอหลักของจังหวัดเลยในปัจจุบัน ได้แก่ นาแห้ว ด้านซ้าย ทาลี และอำเภอเมืองเลย โดยลักษณะการทำเป็นประเพณีและวัฒนธรรมที่แสดงออกเหมือนว่ามี ความละม้ายแต่ไม่คล้ายคลึงกับของไทอีสาน และเป็นที่มาของวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นที่เรียกว่า "วัฒนธรรมไทยเลย" (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการ อำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ: 2542)

ทำให้เห็นได้ว่าวัฒนธรรมไทยเลยเป็นวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นของชาวเมืองเลยที่แสดงออกถึงความรักความหวงแหนและความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ วัฒนธรรมประเพณีของตนซึ่งส่งผลให้ "ไทยเลย" ที่อาศัยอยู่ภายในพื้นที่จังหวัดตลอดจนกลุ่มที่กระจายไปตั้งหลักแหล่งยังท้องถิ่นอื่น มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และร่วมกันดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์วัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมดังกล่าว (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ: 2542)

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงผลการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาไม่ได้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทยเท่าที่ควร และทำให้เกิดปัญหาและภาวะวิกฤตนานาประการ ซึ่งวัฒนธรรมไทย ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงชะตากรรมนี้ได้เช่นกัน (ประพนธ์ พลอยพุ่ม: 2548. สัมภาษณ์) แม้ว่าจะในปัจจุบันประเทศไทยมีความพยายามที่จะพัฒนาคนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมไทย โดยการนำเอาภูมิปัญญาที่สั่งสมไว้ในบ้านเมืองมาใช้เป็นพื้นฐานสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาคน หรือการปฏิรูปการศึกษา จึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งที่จะต้องนำมิติทางวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และฉบับที่ 10 ซึ่งได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนในฐานะผู้ขับเคลื่อนการพัฒนา และเป็นผู้ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบจากการพัฒนา เพราะเชื่อว่าคุณภาพของคนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : 2545) ซึ่งในกรณีนี้จะทำให้ "การศึกษา" เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและมีจิตสำนึกที่ดี ตระหนักในความสำคัญและความจำเป็นของการอยู่ร่วมกัน สามารถทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคี เพื่อความอยู่ดีมีสุขของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ การที่คนจะมีประสิทธิภาพเพียงใด นั้นย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ : 2546)

นอกจากนี้ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545 – 2559) : 2545.) ยังกำหนดบทบาทบัญญัติที่เป็นแนวนโยบายในสาระของรัฐธรรมนูญมาตรา 81 ระบุให้มีการจัดทำกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของประเทศ ส่งผลให้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 สำหรับใช้ในการปฏิรูปการศึกษาของชาติ โดยมีหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาคือการปฏิรูปการเรียนรู้และการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นแนวทางการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน มีความสุขถ้วนหน้าและก้าวทันโลก โดยยังรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทยมาไว้ในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบัน ซึ่งในลักษณะนี้การศึกษาในระบบโรงเรียนที่ผ่านมามากเกินไปเพียงใน

ห้องเรียนสี่เหลี่ยมแคบ ๆ เท่านั้น และไม่สามารถสนองความต้องการและแก้ปัญหาของท้องถิ่นได้ เป็นเหตุให้โรงเรียนกับชุมชนมีความแปลกแยกกัน เพราะโรงเรียนสอนแบบหนึ่ง ในขณะที่วิถีชุมชน เป็นอีกแบบหนึ่ง ภาพที่ทำให้เกิดการเรียนรู้จึงขาดความเป็นจริงที่สมบูรณ์

การดังกล่าวทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ไม่รู้จักและเข้าใจในความเป็นตัวตนที่ยิ่งใหญ่ของความเป็นอดีตของตนเอง ก่อให้เกิดการละเลยภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ แต่ไปสนใจและเรียนรู้วัฒนธรรมจากภายนอก ซึ่งขัดแย้งกับสิ่งที่เป็นจริงในสังคมของตนเองออกไปทุกที

ผลจากที่การศึกษาของไทยเป็นเช่นนี้ เป็นผลกระทบถึงภาวะการณ์ทางการจัดการศึกษา ที่ต้องการให้ภาคการศึกษาต้องก่อให้เกิดภาพความคิดในสังคมที่ว่า ต้องการให้เกิดการเรียนรู้ที่นำไปสู่คุณลักษณะของคนไทยที่ว่า "มีความเป็นสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทย" โดยคนไทยต้องเรียนรู้เรื่องชุมชน เพื่อก่อให้เกิดสำนึกท้องถิ่นรักและภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยที่มีภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของตนเองแล้ว ยังเป็นโอกาสที่จะได้ดำเนินวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกด้วย (สภาการศึกษา: 2547) รวมถึงการนำความรู้ ที่สั่งสมถ่ายทอดกันมา มาปรับใช้กับสถานการณ์ใหม่ ๆ และมีการเรียนรู้เพื่อรับหรือต่อยอดกับความรู้ จึงจะทำให้เกิดความรู้จนสามารถพึ่งตนเองได้ (สีลาภรณ์ บัวสาย: 2547) และเพื่อให้การศึกษาตอบสนองปัญหาและความต้องการ มีวิธีการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งแบ่งรูปแบบการจัดการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ในกรณีเดียวกันเมื่อศึกษาย้อนกลับไปถึงผลการแสดงออกด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยเลย อันเป็นรากฐานของคนที่มีถิ่นฐานทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นรากฐานของไทยอีสานตามประวัติศาสตร์ของการตั้งถิ่นฐาน (สาร สารทัศน์นันท: 2529) เทียบเคียงกับผลการแสดงออกด้านภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทยเลยในปัจจุบันพบว่า ภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏข้างต้นนั้น ได้เลือนหายไปจากสังคมเมืองเลยปัจจุบันมากแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมืองเลย ด้านซ้าย ท่าลี่ และนาแห้ว หากแต่ว่าในเขตเมืองนากอกกลับยังไม่สูญสลายไปมากนัก เพราะเมืองนากอกปัจจุบันเป็นเขตเมืองของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวไปแล้ว และเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่น่าสนใจในพัฒนาการของ "ความเป็นคนไทยเลย" ของคนไทยในเมืองเลยปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ปრაการการณ์นี้สะท้อนภาพถึงการพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของ
ไทยในปัจจุบัน ซึ่งเมื่อผู้วิจัยได้สัมผัสภาวการณ์อย่างไม่เป็นทางการกับคณาจารย์
พรและอีกหลายท่านซึ่งเป็นไทยอาสาได้ ปราการว่าชุมชนหมู่บ้านไทยปัจจุบันส่วนใหญ่ยังมีได้นำ
“ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น” เข้ามาจัดการศึกษาเรียนรู้ให้กับเยาวชนรุ่นหลังเลย แม้กระทั่ง
“ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยเลย” ซึ่งนั่นหมายถึงว่า ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยเหล่านี้กำลัง
จะสูญหายไปจากวิถีชีวิตของคนไทยเลยนั่นเอง

เหตุการณ์นั้นแสดงให้เห็นถึงปัญหาของสังคมและการพัฒนาสังคมสำหรับ “คนเมืองเลย” ที่อยู่
กับวัฒนธรรมไทยในปัจจุบันอย่างชัดเจนว่า ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม “ไทยเลย” กำลังจะหายไป
ซึ่งหากไม่ศึกษาและรักษาแล้ว จะยังคงอยู่สภาพอยู่ในปัจจุบันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และจะมีรูปแบบ
ในการสืบสานให้กับ “ไทยเลย” รุ่นหลัง ได้หรือไม่ และอย่างไร

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภูมิปัญญาและวัฒนธรรม
ไทย เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเป็นฐาน เพื่อสืบสาน และ
เชื่อมโยงความเป็นภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยให้ยืนยงอยู่ได้ต่อไป

คำถามในการวิจัย (Research Question)

1. จะนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของไทยเลย มาใช้ในการจัดการศึกษาในระบบ
โรงเรียนได้อย่างไร
2. การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของไทยเลย
จะทำได้อย่างไร

จุดมุ่งหมายของการวิจัย (Objective of the Study)

1. เพื่อศึกษาสำรวจและวิเคราะห์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยเลยที่เหมาะสม
สำหรับการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน
2. เพื่อเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาในระบบ โดยใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม
ไทยเลยเป็นฐาน

ความสำคัญของการวิจัย (Significance of the Study)

เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมนำมาใช้เพื่อจัดการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย (Scope of the Study)

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาในระบบบนฐานภูมิปัญญาและวัฒนธรรม กรณีศึกษานักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ไทเลย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาสำรวจและวิเคราะห์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทเลยที่เหมาะสมสำหรับการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน สำหรับสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาในระบบ โดยใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทเลยเป็นฐาน กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัยไว้ 2 ด้านคือ ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูลและขอบเขต ด้านพื้นที่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ขั้นตอนการค้นหาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทเลยนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทเลย โดยย้อนไปในอดีตเท่าที่จะหาได้จนถึงปัจจุบัน

1.2 ศึกษาภาคสนามเพื่อศึกษา สำรวจ วิเคราะห์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทเลยในพื้นที่ซึ่งเป็นอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดเลยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนี้

1.2.1 อำเภอเมืองเลย

1.2.2 อำเภอท่าลี่

1.2.3 อำเภอนาแห้ว

1.2.4 อำเภอด่านซ้าย

1.2.5 เมืองนาออก แขวงไชยบุรี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(สปป.ลาว)

1.3 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อประกอบการการสังเคราะห์แนวคิด ด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทเลย จำนวน 12 คน ได้แก่

1.3.1 นักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยเลย จำนวน 6 คน ได้แก่

1) นายประพนธ์ พลอยพุ่ม	ครูภูมิปัญญาไทย
2) ผศ.ตฤพล ไชยสินธุ์	ครูภูมิปัญญาไทย
3) นายสัมพันธ์ สุภามา	วัฒนธรรมจังหวัดเลย
4) นายแพง ทองปลิว	ข้าราชการบำนาญ
5) นายประชัน กิตติพันธ์	ไทยเลยอาวูโต
6) นายสูง พงษ์พร	ไทยเลยอาวูโต

1.3.2 ประชาชนชาวบ้านในเขตพื้นที่ไทยเลย จ.เลย ผู้มีความรู้ในด้าน ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยเลย จำนวน 3 คน ได้แก่

1) นายวัชรินทร์ มูลห้ำ	ไทยเลยอาวูโต
2) นายพนม โสภาว์ฉน	ไทยเลยอาวูโต
3) นายปิ่น สาระมโน	ไทยเลยอาวูโต

1.3.3 นักวิชาการผู้มีประสบการณ์การดำเนินงานวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยเลย จำนวน 3 คน ได้แก่

1) ผศ. จำเพย ไชยสินธุ์ รองอธิการบดีฝ่ายศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย
2) นายขุนทอง ศรีประจง ข้าราชการบำนาญ
3) นางนฤมล ปัญญาวิโรภาส ผู้อำนวยการสำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย

ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาในระบบบนฐานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยเลย ผู้วิจัยจะประยุกต์ใช้เทคนิค R&D เป็นเครื่องมือในการพัฒนารูปแบบร่วมกับชุมชน เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาระบบบนฐานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยเลยผ่านความต้องการและความเป็นเจ้าของจากชุมชน โดยยึดเนื้อหาสาระที่เป็นหลักการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ชั้นการทดลองใช้

ผลจากการพัฒนารูปแบบทำให้ผู้วิจัยได้รูปแบบการจัดการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปทดลองใช้กับเด็กและเยาวชนในระดับช่วงชั้นที่ 4 ของเขตพื้นที่ 4 เมืองคือด่านซ้าย นาแห้ว ท่าลี่ และภูคปองหรือเมืองเลย จำนวน 1 โรงเรียน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

2.1 พื้นที่ในการศึกษาและวิเคราะห์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ได้แก่

2.1.1 อำเภอเมือง จังหวัดเลย

2.1.2 อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย

2.1.3 อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย

2.1.4 อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

2.1.5 เมืองนาออก แขวงไชยบุรี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตย

ประชาชนลาว

2.2 การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาในระบบ บนฐานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยเลย ได้แก่โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตอำเภอเมืองเลย อำเภอท่าลี่ อำเภอด่านซ้ายและอำเภอนาแห้ว จำนวน 1 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

นิยามศัพท์เฉพาะ (Definition of Terms)

1. การพัฒนา หมายถึง การกระทำหรือการดำเนินการสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือการปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น

2. รูปแบบการจัดการศึกษา หมายถึง โครงสร้างที่เป็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการใช้การศึกษบนฐานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยเลย ประกอบด้วย จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการศึกษาและการวัดประเมินผล

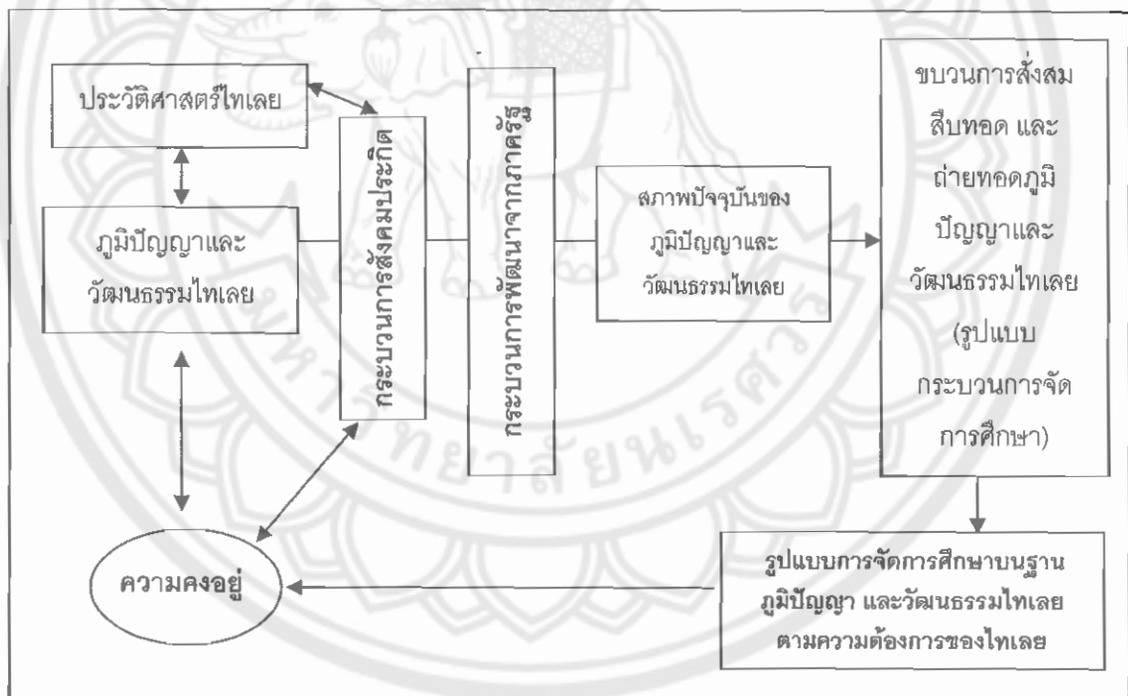
3. ไทยเลย หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยในเมืองเลยหรือจังหวัดเลยในปัจจุบันและมีสัญลักษณ์หรือเอกลักษณ์ที่แสดงถึงการปรากฏของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของไทยเลยในเขต 4 อำเภอของจังหวัดเลย ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอท่าลี่ อำเภอด่านซ้าย อำเภอนาแห้ว

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนไทยเลย และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชน และในตัวของผู้รู้ของชาวไทยเลย ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 4.1 ด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและหัตถกรรม
- 4.2 ด้านการแพทย์แผนไทย
- 4.3 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 4.4 ด้านศิลปกรรม ภาษาและวรรณกรรม
- 4.5 ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี

5. วัฒนธรรมไทย หมายถึง ความดีงาม ความจริงในชีวิตที่ปรากฏในรูปแบบต่าง ๆ และสืบทอดมาโดยการปรับปรุงหรือสร้างสรรค์ในวิถีชีวิตของไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย